

Abonamente:

IN RUSIA

Pe 3 luni: 7 R. 50 c.

IN ALTE ȚĂRI:

Pe trei luni: 15 Lei

ARDEALUL

(TRANSILVANIA)

Gazetă națională. Iese de trei ori pe săptămână.

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Prim redactor: Dr. Ion Mateiu.

PLATA

PENTRU RECLAME

după

INVOLALĂ

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA

Chișinău,

Ulița Gogol No. 39.

O țară de jertfă: ROMÂNIA

Sărmană țară nenorocită! Cine nu se gândeste cu durere la suferințele tale? Nu este suflet de Român, care să nu verse lacrimi duioase în aceste zile ale anului nou, aducându-și aminte de soarta ta amară.

Din mijlocul liniștii și bogăției pe care ți-o da pământul tău binecuvântat, tu te-ai ridicat deodată în arme, și ai pornit în războiul crâncen al popoarelor.

Pentru ce ți-ai jertfit pacea și fericirea? Nu erai mulțumită, n'aveai câmpii roditoare, munți falnici și izvoare ca oglinda? N'aveai slava trecutului și strălucirea numelui tău din anul 1913? Ce te împingea spre zările aprinse, unde vuia furtuna morții? În zgomotul armelor roșite de sânge, tu deslușiai geamătul fiilor tăi din Transilvania și Bucovina. Suferința lor îndelungată îți strângea inima și-ți cutremura sufletul de mamă iubitoare.

Știi că suntem orfani, căzuți pe mâni dușmane, cari ne strângeau în lanțuri grele. Eram ferecați să nu ne putem mișca, eram gătuiți să nu putem striga, și trupurile noastre erau târate în temnițe negre, ca durerea noastră să nu străbată la tine. Dar tu ne-ai auzit și te-ai înfiorat. Simțirea ta duioasă a înțeles toată pătimirea noastră de mucenici, și atunci, purtată de porunca ceriurilor milostive, te-ai ridicat înfiorată ca mama ce-și vede copiii în cumpăna morții.

Mândri tăi voinici s'au repezit ca șoimii spre Ardeal, rupând miezuina

blăstămată ce ne despărția de sânul tău dulce. Mândrul tricolor a început să fâlfăie luminos peste satele noastre înghenunchiate în noaptea durerilor. Soarele se coborîse atunci la noi, svântându-ne râurile de lacrimi în cari ne înneacam desnădăjduiți.

Dar dușmanii au fost mulți și puterea lor covârșitoare. Vitejii tăi s'au luptat ca Feți-frumoșii din poveste, fără a putea opri puhoiul năvalnic. În urma lor, Ardealul se cufundă iarăși în sfâșietoarea jale a părăsirii.

Oștirea își strânse steagurile și cu ele la piept, oprea pas de pas năvala sălbatecă ce se îndrepta spre pământul Tău sfânt.

De-atunci ai încercat dureri fără nume. Stropită de mitraliere, lipită de ajutorul îndepărtaților prieteni, vândută de Rușii vecini, tu ai rămas singură împotriva unor jivini năprasnice, ce te cutropiau din toate părțile. Mare să fi fost, nădrăvană să fi fost, și nu puteai opri năvala turbată ce se revărsa în valuri negre spre oștile tale chinuite. Și totuși nu te-ai lăsat zdrobită. Suspinau bătrânii, plângeau mamele în urma feciorilor, cari cu sufletul săgetat treceau luptând pe lângă casa părintească.

Ei s'au înfipt în Moldova, de unde nici o putere nu-i mai putea scoate. Mii dintre ei s'au prăpădit de gerul cumplit al iernii, de grozăvia foamei ori de înspăimântătoarele friguri ale bolilor ucigătoare. Nu

oștire în lume, care să fi fost mai amarnic lovită de soartă. Și cu so sirea primăverii ea totuși a înviat, mai mândră și mai hotărâtă.

La chemarea din nou a buciului ea s'a aruncat în foc cu îndârjire, zdrobind trufia pângăriturilor. Dar a doua vânzare i-a curmat avântul și i-a smuls biruința. Și când ea avea să-i ducă pe acești viteji fără seamăn iarăși peste Carpați, a căzut asupra lor ca un blăstăm al iadului, a treia vânzare muscălească, setoasă de pace rușinoasă. Pe semne ca să se împlinescă Scriptura, care zice: „că de trei ori va cânta cocoșul...”

Și astăzi România stă părăsită în mijlocul valurilor dușmane. Zărilor sunt întunecate, de nicăiri nu lucește raza ajutorului. Și-a jertfit pacea și bogăția, și-a jertfit cinstea și fala ei întrupată în oștireavitează, dar fără noroc.

A pierdut totul ce-i vestia strălucirea. Iată-o acum o țară de cumplită suferință, cum nu mai e altă pe fața pământului.

Cum să nu ne cutremure soarta ei?

Scumpă țară de jertfă, idealul Tău de-a împreuna pe toți fiii tăi răzlețiți e sfânt și drept. Noi credem în el și-l stropim cu lacrimile noastre de rugă fierbinte. Nu-i cu putință, ca el să cadă, dacă mai este o dreptate în lume. Dumnezeu din ceruri îți știe suferințele și ascultă plângerea popoului românesc.

Dreptatea va veni și anul 1918 ne va vedea pe toți alergând la sânul tău, o Românie iubită și sfântă!

Dorul Basarabeanului.

Doină.

Dorul meu de laș cânta
Dealurile-ar răsuna!
De la multe pân' în vale,
S'ar umplea toate de jale!
Și i uș zice Codrului:
Să și lepede frunza lui,
Grâului să nu ncolțească.
Nici copacul să rodească,
Via să nu dee vin,
Numai să scap de străin!

II.

Dorul de mi ași asculta
Aș pleca din țara mea!
Aș pleca în lumea mare,
Cu nevoia de a spinaie!
Și m'aș duce tot mereu,
Pân, la frățiorul meu!
El cu mine-i tot un sânge
Poate dorul mi l'ar stinge
Căci ori unde-ași poposi
Tot în neam m'aș opoși!

III.

La Moldova m'aș opri,
La Munteni m'aș odihni,
Oltenia cea frumoasă
M'ar primi și ea în casă;
Dar ași merge și'n Ardeal
Hât încolo peste deal,
Să-mi văd pratele d'ajară,
Cum vorbește 'n a lui țară
Tot ea mine înjugat
De străinul blestemat!

IV.

Și le-aș spune fraților
Că purtăm aceluș dor!
Că destui suntem pe lume
De un sânge și d'un nume!
Că e timp să ne unim
Neamul să-l reîntregim!
Că nu-i bine să robească
Stirpa noastră Românească!
Ș'ași veni 'napoi cu ei
Pân la mine la Orhei!

D. Moruzi.

Notă.

D. Moruzi, care a scris frumoasa poezie „Dorul Basarabeanului”, este un vestit scriitor, născut pe pământul Basarabiei.

În toate scrierile lui, dar mai cu osebire în cartea „Pribegi în țară răpită”, care nu trebuie să lipsească din nici-o casă moldovenească—își arată adâncă dragoste de neam în dorul fierbinte după liberarea și unirea fraților săi de pretutindeni.

Aliații noștri și pacea.

Germanii se plâng, că războiul trebuie să meargă înainte din pricina Aliaților, cari nu vreau să știe de pace. Ca să înlăture această apucătură, ministrul președinte al Angliei, Domnul Lloyd George, a arătat condițiile în cari Aliații sunt gata să iscălească pacea. Iată-le:

1. Belgia să fie așezată în starea ei de mai înainte, desbăgubindu-se de pierderile suferite.

2. Asemenea Serbia, Muntenegru și România să fie înoite cu toate drepturile. Oștirile dușmane să părăsească numaidecât țările călcate.

3. Să i se dea înapoi Franței țărișoarele Alsacia și Lorena, luate cu puterea în 1871 de Germania.

4. Românii și Italianii din Austro-Ungaria trebuie să fie sloboziți și alipiți la țările de un sânge cu ei.

5. Liberarea Poloniei.

6. Turcia cu Constantinopolul au să rămână și în viitor.

7. Trecerea prin Dardanele să fie cârmuită de o comisiune a tuturor țărilor.

8. Soarta coloniilor germane va fi hotărâtă în ziua păcii.

9. Asemenea și viitorul Americii, Arabiei, Mesopotamiei, Siriei și Palestinei.

10. Să se alcătuiască o organizație internațională, care să împiedice certele și războaiele dintre popoare. Dar Nemții nu se dau la brazdă și astfel vor trebui siliți prin puterea armelor să primească aceste condiții de pace dreaptă.

Franța, Italia și America se învoiesc să înceapă și ele desbaterile despre pace, dar numai atunci, când Germania va îndrepta nedreptățile făcute și va părăsi gândul de a stăpâni toate popoarele. Aliații noștri sunt încredințați că pacea în lume numai atunci va veni, când neamurile asupra vor scăpa din robie și vor ajunge stăpâne pe soarta lor.

Din tragedia neamului nostru.

S'a ridicat un colțisor al vălului, ce acopere întamplările din care se alcătuiește marea tragedie a neamului nostru, de când a intrat în cumplita înclăstare a popoarelor, cari de trei ani își măsoară puterile pe câmpurile de luptă ale lumii întregi, și un fior de durere a străbătut pe toți acei ce-au putut arunca o privire asupra tabloului mohorât, tablou al jertfelor și visurilor neimplinite, ce se prezintă înaintea ochilor privitorilor.

Am citit cu adâncă zguduire sufletească expunerea pe care un fruntaș scriitor militar, colonelul Găvănescu o publică în *Calendarul Regina Maria* 1918 sub titlul: *Războiul nostru pentru Intregirea Neamului*.

Impresia ce rămâne, după ce-ai străbătut, în bătăliile emoționante ale inimii, episoadele de epopee ale ostirii și poporul român dela lovitura din noaptea de 14 August 1916 și până la eroica împotrivire din vara anului 1917 pe linia Putna-Mărășești Muncelu este aceasta: Iată un neam viteaz și cinstit, care se aruncă, cu pieptul deschis, în cea mai văzută luptă pentru dreptul său și pentru dreptatea lumii; iată-l, după scurte clipe de fericire, care-i fac durerea și mai amară, prigonit de o soartă neînduplecată, care caută să-i smulgă din mâni victoria câștigată cu sângele inimii sale, în luptă dreaptă vitejească; iată un neam care suferă pe urma păcatelor de care el nu-i vinovat și a vânzării celor cu care s'a pornit să lupte umăr la umăr; iată-l înaintea abisului, ridicându-se din nou biruitor și amenințător.

Cu inima plină de bucurie sburăm în fruntea ostirilor pornite la luptă pentru desrobirea fraților. Falnicile culmi ale Carpaților, ziduri neînvinse, se pleacă și feciorii noștri le trec chiuind; câmpiile Ardealului mibunat în frumuseți își deschid văile largi să primească pe cei lung așteptați. Duhul marelui Mihai plutește peste ostile strănse la Șelimbăr; Secuimea dela granița Moldovei își aduce aminte de cel ce-a înfruntat trufia lui Mateiaș Corvinul; Ungurimea e frământată de spaimă și durere.

Dar trădarea cea mai neagră și viclenia cea mai hâdoasă e pe urma lor.

Un neam sterp la suflet, hrăpăreț și neîmbălânzit, pe care cu sângele neamului nostru l-am slobozit din robia păgânului, se aruncă cu rânjet de fiară asupra binefăcătorului său ca să

rupă ce va putea din pământul moștenirii noastre străbune. El e sprijinit de ostile și mașinile de războiu ale Neamului, cu care neamul nostru n'avea nimic de împărțit și astfel părăsiți de amicii noștri, reduși numai la puterile noastre, am avut *Turtucaia* înfrângerii mișești, unde totuși 20.000 de Români au ținut piept vitejește prin 7 zile unei armate de 120.000 oameni, conduse de Mackensen. Intrarea în luptă a unui dușman neașteptat, întârzierea aliaților noștri, cari când vin, vin în număr neîndestulător, nepregătiți și fără suflet, selesc pe Români să treacă în defensivă și să încerce a apăra un front mai mare decât a fiecăruia din Aliații noștri. Din această perioadă a războiului, neperitoare va rămânea slava biruințelor de pe Jiu și dela sud de Sibiu, iar numele generalilor *Drăgălina* și *Praporgescu*, trecuți în lumea dreptilor, vor străluci luminos pe paginile acestor zile pline de vijelii. Iar când în fața numărului de tot mare a ostilor dușmanului, din lipsa de rezerve și de ajutoare e împinsă în retragere, oastea românească, îndurând lipsuri neînchipuite, pe o vreme de început de iarnă, aspră luptă cu îndârjire pentru fiecare petec de pământ.

O clipă, norocul ne surâde în mijlocul celor mai groaznice zbuciumări. Marea bătălie de pe *Argeș*, care era să devie cea mai grea înfrângere a coaliției anti-românești de Nemți, Unguri, Turci și Bulgari, cea mai strălucită biruință a Aliaților și mărgăritarul biruințelor naționale, începe cu succese hotărâtoare pentru oastea românească, dar mâna soartei neîmbălânzite ne răpește cu cruzime biruința, ce-o cuprinsesem acu în brațele noastre.

În locul bucuriei jalea cea mai adâncă îmbracă în haină ei cernită țara dela un capăt la altul. Nu-i condeiu să descrie, nici pe nel să zugrăvească durerea nesfârșită a acestei retrageri, urmată de pustiirea muncii de zeci de ani.

Vin zilele celei mai îngrozitoare crize: o oaste sfărâmată, o țară pustiită și ingenunchiată sub călcăiul unor dușmani fără suflet, un popor ajuns la prăpastia desnașdăjdi. Încep să bântuie *bolile* îngrozitoare, cari, găsind intrare slobodă, seceră cu sutele și miile. Intreaga țară e un cimitir. *Se pare c'a sunat ceasul din urmă al neamului nostru*.

Dar vitalitatea neamului nostru biruie încă odată teate grozăviile deslănțuite

asupra lui. Deodată cu primăvara reînvie și neamul nostru, dârz și gata de noi încercări și de noi jertfe.

Inverzește iarba, înfloresc copacii și oastea refăcută reînvie vechea vitejie. Ea stă din nou amenințătoare înaintea dușmanului care de mult nu mai socotea cu dansa.

La ceasul hotărât ea se aruncă cu un avânt, de o superbă măreție, asupra dușmanului care fuge îngrozit.

Dar deabia pornit pe calea răzburării și a recuceririi pământului cutropit și mâna nemiloasă a sorții îl ținutește pe loc: evenimentele din Galiția opresc marea ofensivă română. Un gemăt de durere izbucnește din sufletul întregului nostru neam; cu pumnii înclăstați, cu ochii tulburi de amărăciune se opresc feciorii României înainte de-ași frăstămpărat focul ce-i arde.

Și ea o crudă ironie dușmanul, folosindu-se de împrejurările prinoase, în care se găsea, se aruncă cu o putere mare și cu o furie turbată asupra ostirii românești, ca să-i smulgă și ultima bucătică de moșie. Dar feciorii noștri inseriu în cartea istoriei cu litere de foc și de sânge una din cele mai grele înfrângeri ce le-a suferit nebiruitele ostiri germane în frunte cu idolul lor Mackensen.

La Mărășești, Mărășești și Oituz în fața simplilor dar vitejilor țărani ai Moldovei și Munteniei, a fost îngropată slava falnicilor teuton, iar moșia strămoșească scăpată de cotropire.

George Tofan.

Jalea Ardealului

*Jelui-m'aș Neamului
De dorul Ardealului
Și al țării Hațegului
Cu câmpuri, cu dealuri verzi
Mori de dor ea să le vezi.
Jelui-m'aș șărilor
De dorul părinților,
Jelui-m'aș brazilor
De doruful fraților,
Că frații mei mă desmântă
Hai frate și bea și cântă,
Că cânta una de jele
După dragi zilele tele.*

*Murș, Murș, apă lină
Mor feciorii fără vină
Nu de glonț dela dușmani,
Că de glonț de căpitani
Și de tisturi ungurești
Și de căpitani nemțești.
Curge Murășul în jos,
Ni s'a dus ce-a fost frumos,
Ni s'a dus ce-a fost mai drag,
L-a ucis Neamul sub steag,
L-a ucis, mânca-l-ar focul,
Cum ne-a mâncat el norocul.*

Din România

În mijlocul frământărilor grele cari sbuciumă România, s'a serbat căsătoria fericită de 25 ani a Regelui și Reginei. Țara întreagă și-a arătat cu acest prilej recunoștința și iubirea curată față de Aceia, cari uitându-și de obârșia Lor, s'au înfrățit cu scopurile sfinte ale neamului nostru.

Cine nu se va umplea de duioșie gândindu-se la suferințele mari pe cari le-a îndurat cu atâta bărbăție în treaga familie regală? Ea și a jertfit liniștea, și-a călcat în demnurile sângelui și a intrat de bună-voie pe calea durerii. Căci înțelegea, că menirea României e mai înaltă și țintele ei cer, să se despartă de legaturile familiare cu țara nemțească, alipindu-se cu trup și suflet de poporul a cărui soartă o avea în mâinile Ei. Și a mers cu poporul la cel mai înfricoșat războiu din câte a purtat vrodată neamul nostru. În mijlocul ostașilor viteji a trăit Regela un an de zile, bucurându-se cu ei de izbânzile fulgerătoare, ori împărțind în nopțile de zbucium durerea înfrângerilor trecătoare.

Iar când această ostire și-a dat cel mai mare tribut de jertfă apărând pământul țării cu hotărârea de-a pieri mai bine decât s'o vadă călcată de dușmanul cutropitor, cel ce a înțeles toată măreția acestei viteji fără seamă a fost Regele Ferdinand. El-le-a dăruit în dar, deodată cu inima sa, ceea ce acești luptători erau îndreptățiți să primească: pământ și drepturi.

Și alături de El, Regina Maria s'a făcut alinătoarea durerilor și mângâierea răniților, cum numai o mamă iubitoare știe să fie. N'a fost spital în cuprinsul Țării pe care să nu-l fi cercetat, n'a fost viteaz care să nu fi simțit pe fruntea lui înfierbântată mâna dulce și cuvântul vindecător al acestei Regine iubite, care împărția cu mână largă dururile Sale printre vitejii țării.

Prin voinți lor aprinsă se va îndeplini idealul după care suspină de sute de ani neamul nostru. În cartea noastră Ei vor fi însemnați pe veci ca săurătorii străluciți ai Unității noastre politice, chemată să ducă poporul românesc spre slavă nepieritoare.

Iată pentru ce se bucură sufletele noastre de această nuntă de argint, care însemnează un popas înviorător în zbuciumul zilelor de azi.

Credință și Răbdare

Iar cel ce răbdă până la sfârșit, acela se va mântui. (Evang. Matei, cap 24, 13).

Germanii au vrut războiul încredințându-l vor câștiga prin atacuri neașteptate și prin înaintări fulgerătoare. Spre a-și înfricoșa potrivnicii, spre a-și încuraja ostașii și spre a mângâia pe cei răniți și acasă, Kaizerul a spus-o dela început, că mai înainte de-a

cădea frunzele toamnei soldații se vor futoarce la vetrele lor. Și iată că toamna și-a așternut de mult, și pentru a patra oară, frunzele ei vestede peste milioanele de morminte, deschise să primească jertfele celui mai deșert și mai nedrept vis de mărire...

Oare ce mână nevăzută a tras dungă peste nebinevoia socoteală a fiorosului împărat? D-zeu, care a sădit în sufletele neamurilor credința care „mută și munții din loc” și răbdarea, care cu liniștea ei „pi-ătură scobește stânca”.

Socoteala Neamului s'a izbit de faptele nebănuite, pe care le-au scos la iveală zilele noastre. Întăiu mândria națională a neamurilor de viță latină, pe care dușmanii noștri și ai lumii o socoteau stinsă, apoi stăpânirea puterii sufletești cu toate virtuțile ei asupra mașinelor de tot felul.

Așa, că oricâte încercări va mai aștepta partea aleasă a omenirii, războiul acesta va rămânea pentru urmași dovada cea mai strălucită a superiorității (intăietății) sufletului omeneș față de lucrurile materiale ce-l înconjoară. Și nici o întâmplare din trecut n'a scos așa de bine la iveală acest adevăr, ca cele petrecute în zilele noastre.

Curata jertfire de sine a Belgiei, nestrămutata hotărâre a nobilei Frauțe, de a se ținea în această încercare turbată până la un bun sfârșit, răceala și cumpătul, cu care purcede „stăpâna Mărilor”, ca și puternica republică de peste ocean — toate aceste fapte, nu sunt decât rodul bogat al credinței neclintite în sfințenie cauzei, care a fost, și este taina puterii sufletești, de care s'au spart obuzele Nemților.

Și dacă vremurile de mâne, pe lângă dreapta judecare a acestor năzuințe vor aduce și cântăreți, din strunele lor va răsună slăvirea măreții lupte dela Marna, povestea tristă a nenorocitului, dar neînfrântului popor sârb și mai presus de toate inutul minunii dela Mărășești, unde o mână de oameni apărându-și cu o dărzenie fără seamă colțul de Țară ce le mai rămăsese, au tăiat drumul năvălitorilor spre Răsărit.

Dar cine ar putea socoti toate roadele credinței care trebuie să ne mântuiască Acelea, de care ne-am împărțășit până acum, sunt înestultitoare să ne întărească pe calea ce am apucat-o. Vedem ființa noastră curățindu-ne, voiuța oțelindu-se, sporind duhul de jertfire și de încredere unii în alții. Prin sforțările făcute ne vedem legați de-adreptul de generanțiile cele mai slavite ale trecutului nostru, de ale lui Ștefan și Mihai, nu numai prin scopul ce-l urmăm, ci mai ales prin vrednicia cu care am stăruit în luptă pentru câștigarea lui.

Răbdarea a fost și e una din însușirile cele mai trainice ale neamului nostru. Mulțumită acestei însușiri ne-am putut păstra neștirbită ființa de-alungul atâtor veacuri de restriște, în ciuda atâtor năpăstuiuri. Și atât de strâns a fost legată de noi această virtute, încât nu ne-a părăsit nici atunci, când „ajungea cuțitul la os”. Și să ne parasească acum, în zorii mântuirii? O, dar ar trebui să ne îndreptăm numai puțin mai departe privirile, peste ticăloșia din jurul nostru și n'am în-tălni decât priviri îmbărbătătoare, uminate de focul credinței. Și brațe oțelite de puterea răbdării. Și, dacă credem cu adevărat, că suntem oștenii unei cauze sfinte, cine va putea smulge din sufletul nostru această credință, ce ne-ar putea deslipi de visul nostru, „năcazul sau strămtătoarea, sau goana, sau foamea, sau golăteala, sau nevoia, sau sabia?” (Rom 8, 35).

C.—O.

Cătră prizonierii și pribegii Ardealului

Astăzi când trecem printr-unul nou an de război, gândul nostru se îndreaptă spre voi inbiți prizonieri și pribegi, cari rătași prin pusturile Rusiei. Sunt trei ani și jumătate de când o blăstămată oruncă împărătească, v'aruncă de la casa voastră, ca să vă trimită cu sila la moarte cruntă.

Ați plecat înviforați în blânsul mamelor, în bobocul soțiilor și în jalea colilașilor. Ca să vă luptați pentru aceia, cari de o mie de ani caută să ne surume. Pentru pajura împărătească și steagul unuresc, aveți voi să suferiți cele mai grele chinuri și câmpurile de bătaie. Să știți bine, că legile unguerești totdeauna erau făurite împotriva noastră, că solăbirăul vă apăsa cu aruncări grele, că finanții vă mărau zilele cu acțiuri și jandarmii vă stâlceau în cătăi. Că tot neamul nostru era prigunit fără milă. Că știți toate și sub porara lor clocotitoare ați prigunit spre hotare, unde v'astepta coasa morții. Se știe pe atunci sufletul nostru de nedreptățile de veacuri și vă gândeați cu spaimă dacă ele vor sugruma mai departe neamul nostru nenorocit. Și simțirea nu v'a ninițit. Voi ați înțeles că rămânând tot sub stăpânirea unguerească, poporul nostru e osândit la vecinică robie. Numai un drum de scăpare putea să mai aibă: Steagul tricolor care strălucea la București. Măntuirea noastră era România. Spre ea se îndreptau ochii noștri, oștirea ei națională era nădejdea noastră. Numai în unire strânsă cu ea putea să ne înalțe și steaua noastră, făcând din noi un popor liber, mare și vrednic de viață. Cu credința aceasta mare v'ați aruncat în focul tunurilor, ea vă frământa sufletul în nopțile nedormite din tranșeele afurșite, ducându-vă cu mintea spre ziua când visul nostru va lua trup. Și dorul de-a lupta pentru el, v'a trecut dincolo de sârmele înșăngerate. Ați ajuns în Siberia de ghiată.

Sufletul vi s'a ușurat de o povară grea și așteptați nerăbdători să bată ceasul și să sosit. România și-a trimis șoimii peste Carpați, acolo unde soțiile voastre plângeau nemângăiate. Ați tresărit de bucurie, și lacrimile vă străluciau în ochi. Ardealul vă da de cântecul libertății. Dar jalea i-a întunecat sârbătoarea. Și cu retragerea oștirilor au plecat spre voi și părinții lăsând vatra pustie. Soții și copii i-au urmat peste munți, cu durerea în inimă și cu credința în suflet. Ardealul se înfrățise

cu România în suferințele cele mai mari din câte ne-a trimis Dumnezeu. Unirea se făcea tocmai prin grozăvia acestor suferințe. Din mijlocul lor a răsărit fermecată oastea nouă, care la Mărăști și Mărășești a însemnat cea mai mare slavă din câte cunoaște istoria noastră. De-acum eram mântuiți. Dreptul nostru rămâne în picioare și nimenea nu ni-l mai poate tăgădui.

În măreția lui am parasit noi Moldova ca să trecem pe pământul, unde vă sbuciumați voi. Și iați-ne împreună: bărbații din războiu și soții de acasă, îmbrățișându-ne cu lacrimi în pusturile Rusiei... Nepătrunse căi ale Domnului! Astăzi, prizonierii și pribegii din Ardeal, ne plecăm ghe-nunchii spre aceiași rugă fierbinte. Sufletele noastre sunt cernite de amarul durerilor. Nenorocirea plutește peste noi ca norii întunecați. Desnădăduiți privim cătră anul nou și ne întrebăm: mai vedea-te-vom Ardeal iubit cântând la pieptul României mame?

Da, fraților răspundem noi cari scriem la această gazetă. Niciodată n'a fost mai tare nădejdea noastră ca în aceste zile de grea încercare. Ori cât de mare este primejdia în care să cutremură România, noi credem cu toată puterea sufletului nostru, că dreptatea trebuie să vie. Ar fi să ne îndoim de dreptatea lui Dumnezeu.

Adevărat că Rusia ne-a părăsit. Dar în locul ei a venit America țara bogată și puternică pe care atâția din voi o cunosc. America lucrează foarte iute și milioanele de ostași împreună cu miile de tunuri și aeroplane, pe cari le-a făgăduit, voi ajunge de grabă în Europa. Franța, Anglia și Italia, pe lângă marele ajutor al Americii, vor lupta înainte și puterea lor uriașă, va aduce biruința neîn-doioasă asupra Germaniei. Chiar dacă România n'ar mai putea duce războiul, îl vor purta Aliații noștri puternici cari și au dat cuvântul, că jertfele crunte aduse de România vor fi răsplătite și idealul nostru național se va îndeplini.

Anul 1918 — după cum a mărturisit acum ministrul Franței — va însemna sfârșitul războiului și glorioasa izbândă a Aliaților noștri.

Deci fraților fiți tari în suferință și credeți fără șovăire, că în curând Dumnezeu ne va învrednici să vedem măntuirea neamului românesc.

România Mare se va înfăptui, iar noi vom săruta atunci, cu lacrimi fierbinți, țărâna scumpului nostru Ardeal.

Dela Români din Ucraina.

Societatea „Deșteptarea” a Românilor din Ucraina, ne trimite următoarea scrisoare, pe care o tipărim cu mare bucurie:

Stimate Domnule Redactor!

„Pentru că dintre toate popoarele, care locuiesc în Ucraina, numai Români nu aveau un împuțernicit al lor pe lângă Secretariatul General al Ucrainii, — Societatea „Deșteptarea” a Românilor (Moldovenilor) din Ucraina a cerut acestuia, ca să ne încredințeze pe unul dintre membrii Societății cu apărarea intereselor Românilor din Ucraina. Secretariatul la propunerea „Deșteptării” a împuțernicit pe d. Nicolae Litinschi ca să apere interesele Românilor, spunându-i totodată, că atunci, când vom da o cerere scrisă de 10.000 de persoane, va fi numit un secretar pentru treburile Românilor (Moldovenilor) din Ucraina; care ar avea o cerere cătră Secretariatul General, poate să se îndrepte cătră d. Nicolae Litinschi, Kiev, Lvovskaia ulița No. 7”.

DOINA

*Răsai, soare frățioare,
Peste văi, peste ogoare,
Peste codrii n'nfiorați
Peste ochii n'lacrămați.*

*Răsai, soare frățioare,
Peste sfintele allare,
Peste-ai mamei ochi, duiosi
De feciori ei frumoși.*

*Răsai, soare drag de vură,
Și fă'n inimi să răsară
Calzii visului fiori,
Dalbele credinței fiori.*

*Iar în suflet ne coboară
Focul jertfei pentru țară,
Ca s'aprimem roșu'n zări
Focul dreptei răzbunări!...*

I. U. Soricu.

Concertul Corului Moldovenesc.

Corul moldovenesc, întemeiat de curând sub ocrotirea societății Culturale, va da un concert mare Duminecă în 7 Ianuarie, la ora 7 seara. Concertul va avea loc în sala cea mare a Zemstvei guberniale din Chișinău și va fi împreună cu declamări și joc. Coriștii vor juca câteva danțuri naționale.

Indemnăm pe toți Moldovenii, să ia parte la acest concert, care va fi o strălucită sârbătoare națională.

Români de peste Nistru

de Iustin Frațmon, profesor basarabean.

În timpul lui Teodor Petru și Ioan Alexievici vedem tot la Moscova solul gospodarului Moldovei Io Duca voda pe Ioan Realevici și solul gospodarului Io Șerban Can taczin arhimandritul Isaia. Tot pe atunci se începe corespondența între patriarhul Moscovei Ioachim și mitropolitul Moldovei și Sucevei Dosoteu, despre care a scris mai pe larg D. Cioban. Și corespondența lui Ioachim cu mitropolitul Ūgro-Vlachiei Teodosie, de care la mine sunt vr'o câte-va documente inedite până acuma. În timpul țarului Petru I. între țarul rus și gospodarul Moldovei Dimitrie Cantimir și al Munteniei Constantin Brâncoveanu se face o alianță contra turcilor. Dară succesele nenorocitei expedițiuni a aliaților sunt știute Brâncoveanu a fost ucis la Constantinopol, iar Contemir cu boierii și mulți moldoveni a fugit în Rusia, unde căpătând moșii prin guberniile Charcov, Tula, Oriol și altele s'au așezat pe acolo. La 1740 s'a mutat în Rusia mitropolitul Moldovei Antonie și a căpătat eparhia Oboianului și a Cursului. Războaiele nute între Rusia și Turcia la 1739, 1768-74, 1789-91 și altele se sfârșia cu aceia că mulți boeri și țărani moldoveni și Munteni se mutau în Rusia. La 1769 avem un ucaz dela Cătrina II țarina rusă, cătră Voieicoff, general-gubernator al Kievului și Novorosiei pentru refugiații Volochi. Tot de pe atunci avem un alt ucaz pentru emigrațiunea poporului Valach ortodox în Sârbia Nouă. După războiul dela 1789-91 iarăși mulți boeri și țărani s'au mutat în Rusia, între care au fost și familia Catargiu, care s'a domiciliat în gubernia Chersonului și aicea a fondat sotul Catargievca.

Toate aceste ne fac lucrul natural că în Rusia găsim destule locuri și pronumi care ne spun de originea românească a purtătoarelor de acești pronumi. De exemplu în apropiere de Varșovia găsim o localitate ce se chiamă „Vlohi”; în gubernia Ecaterinoslav găsim altă localitate cu numele „Vlochi”. Așijderea găsim Balta, Golta, Moghilev și altele. Găsim pronume Rota, Scroboff, Furca, Heltueala Munteanoff și altele. Și acestea pronume găsim prin guberniile Archanghelsc, Oloneț, Moscova, Cazan și altele. Într'un cântec ucranean vechi cetim: ta prišli do nas volochi, ta uvi soni horoși: adecă au venit la noi volochi și ei sunt buni, (adecă frumoși și bravi).

Vorbind în scurt găsim sate întregi de moldoveni prin guberniile rusești — Cameneț-Padol, Cherson, Ecaterinoslav, Caucaz, Orenburg, la cazacii dela Don, în Turgaischy oblast și altele. După aceasta nu e nimic de mirat dacă găsim în limba rusă cuvinte românești de exemplu încă în ruschy pravdit — sfada, veveriță, în traducerea Slavonă a psaltirei — troscot și alt. În graiul viu al rușilor — poratisea (a se porăi) țarina, cahla (cabla) și altele.

Nu e nimica de mirat dacă găsim și-o eparhie formată pentru acești români și aceste locuri. Această eparhie este mitropolia proilavona sau a Brâilei, începutul căruia izvoarele lui Auxentie Sfadnitșy o pun pela jumătatea secolului XVI și cel întâiu document îl au dela 2 Iunie 1641. Dară la Ghedeon se menționea un document mult mai înainte decât documentul dela 1641, în care se spune că oare-care patriarh Constantinopolitan a restabilit mitropolia Pralavona, ruinată în timpuri mai vechi. La 1715 s'a iscat o ceartă între mitropolitul proilovan Ioanichie și episcopul de Huși Iorest pentru orașul Dubăsari și Sultan-Chișlasi cu Musait-Chișlasi. Locuitorii dintre aceste localități se trăgea mai mult la Iorisdictionea episcopului de Huși. La 1716 a venit în Iași mitropolitul proilavon Ioanichie cu jalba asupra lui Iorest, episcopul Hușilor. Gospodarul Moldovei Neculai Mavrocordat a dat jalba lui Ioanachie spre judecată la Samuil patriarhul Alexandriei, care a convocat divanul sau Sfatul țării și a judecat, ca Dubăsarii să rămâne sub iurisdictionea mitropolitului proilav, iar Sultan-Chișlasi și Musait-Chișlasi sub iurisdictionea episcopului de Huși. Pela 1745 Dubăsarii iarăși s'au pus iurisdictionei episcopului de Huși. Cel puțin dela acest an în archiva episcopiei Hușilor găsim o copie de judecata și hotărârea patriarhului Samuil, care copie se spune că este întocmai cu originalul și este confirmată de Grigorie Boino arhiepiscop de Ohrida, de Neofit mitropolitul Ūgro-Vlachiei și de Metodie, episcopul Buzăului. Se vede că mitropolitul Proilavei dorind să arete dreptul său asupra Dubăsarilor contra episcopului de Huși a trimis această copie și va să zică Dubăsarii pe atunci iarăși se supuseseră iurisdictionei episcopului de Huși.

(va urma.)

CONCERTUL LIGII CULTURALE A FEMEILOR MOLDOVENE

În 28 Decembrie s-a ținut la uprava zemstvei guberniale serata pusă la cale de Liga femeilor. A fost o frumoasă sărbătoare, la care Moledvenii s-au dus cu plăcere. Programul a fost acesta:

1. G. Dima: „O ce veste”, colindă.
2. D. G. Kiriac: „Plecarea magilor”, colind, cântate de Corul mixt al Societății Culturale sub conducerea D-lui Nicolae Oancea.
3. Cetire: Bucăți din scrierile poezilor Basarabeni, de d. Halippa.
4. Romanțe, cântate de Dl. Radomschi.
5. O Goga: Noi, declamată de Dl. Pelivan.
6. Nenișescu: Tara mea, declamată de D-șoara Alistar.
7. Doina, solo de vioară.
8. V. Alecsandri: Doina, declamată de D-șoara Tudor.
9. T. Speranță: Anecdote, declamate de studentul Căraș.
10. D. G. Kiriac: „Limba românească”.
11. D. G. Kiriac: „Hora Unirii”, cântate de Corul mixt al Societății Culturale.
12. A. Xenopol: Cerșitoarea, declamată de D-șoara E. Tocan.
13. „Luna doarme” și „Stii Tu”, cântate de D-șoara Hariton.
14. E. Revent: Cântecul Dunării, declamată de D-șoara I. Bujoreanu.
15. Romanțe, cântate de Dl. Radomschi.
16. Sion: Veneticul, declamată de D-șoara Nina Bogos.
17. Cvartet de muzică.
18. I. Vidu: „Coasa”.
19. A. Bena: „La fântână”.
20. Gr. Muzicescu: „Deșteaptă-te române”, cântate de Corul mixt al Societății Culturale.

Zi de zi vezi cum crește dragostea și însuflețirea Moldovenilor pentru literatură și muzica românească. Toate cântările și poeziile au fost îndelung aplaudate și repetate. Mai ales D-șoarele Tocan și Bogos au încântat pe toți cei de față.

Corul Societății culturale a dat dovadă și în seara aceasta că își precepe chemarea și ajută bucurios organizațiile moldovenești în frumoasa lucrare de redșteptare națională. Dl. N. Oancea pune multă stăruință și pricepere în pregătirea Corului. Aplauzele îndelungate ale publicului îi pot sluji de mângâiere și îmbărbătare.

Doamna Dr. Alistar președinta Ligii, care este neobosită în muncă și ia parte la toate mișcările naționale, merită toată recunoștința noastră, pentru această serată izbutită.

După program a urmat jocul care a fost început și aici cu Hora Unirii în care s-au prins cu toții cu o deosebită plăcere.

Așa se face deșteptarea Moldovenilor și sufletul își saltă de mândrie când vezi roadele atât de neașteptate ale acestor silințe. Conștiința națională crește ca în povești, primind o înfățișare tot mai strălucită.

Cursuri particulare pentru învățarea limbii moldovenești

Publicul mare moldovan și străin din Chișinău arată un deosebit interes pentru învățarea limbii moldovenești. Din acest interes au isvorât cursurile particulare. Până acuma sunt în Chișinău 7 cursuri particulare. Cel dintâiu organizat de păr. T. Bogos cuprinde 35 persoane, preoți, profesori, profesoare funcționari. Are trei lecții pe săptămână și e condus de d-l George Tofan. Funcționarii zemstvei au două cursuri, unul de cunoșcatori cu d-l Tofan, altul de necunoșcatori cu d-l Topa. „Societatea culturală” a înființat două cursuri, unul pentru cunoșcatori cu d-l G. Tofan, unul pentru necunoșcatori cu d-l R. Cioplec. Aceste cursuri au câte 3 lecții săptămânale.

D-na M. Catacasi a înființat două cursuri de câte 6 lecții săptămânale; unul pentru necunoșcatori și altul pentru cunoșcatori; ambele sunt conduse de d-l O. Topa.

Toate cursurile propășesc foarte bine.

Fondul refugiaților

Am primit ajutoare dela următorii prizonieri ai noștri, trimise prin subofiterul Ioan Moldovan:

Nume	Ruble
Ioan Moldovan, prizonier.	5
Erofteiu Drăghicu	5
Erofteiu Popa	3
Ioan Stejeroin	3
George Comanica	3
Irimie Comanion	5
Erofteiu Butta	6
George Gabrea	2
Ioan Stroia	3
Andron Pârnu	2
Rosalim Neamțu	5
Teodor Muntean	5
Filip Geza	3
Iostim Biocă	2
Ioan Horja	5
Teodor Costina	5
Ioan Popp	250
Teodor Cocoladă	250
Anton Murășan	3
Teodor Vasoc	3
Alecsandru Rațu	2
Petru Măghari	1
Vasilie Oțatu	1
Dumitru Bibie	175
George Poran	3
Dumitru Naneiu	3
Niculae Popp	2
Iosif Bibisan	3
Vasilie Moise	1
Michailă Ster	1
Vasilie Pintia	3
Vasilie Chitia	2
Ioan Finghișu	2
Niculae Cantor	3
Constantin Ivanov	3
Maria Alecsandru Zolotarin	4
Suma 107	
Suma veche 760 60	
Laolaltă 867 60	

Cetiți și răspândiți printre toți Românii gazeta

România Mare, foaia voluntarilor români din Austro-Ungaria. Gazeta iese odată pe săptămână la Kiev și costă 4 ruble pe an. Redacția și administrația: Kiev, Corpus Rumânschi Dobrovoletv.

Lupta pentru asupriții din Austro-Ungaria

Fruntașii popoarelor prigonite din Austro-Ungaria, au alcătuit o organizație puternică în orașul Chiev, cu scopul de-aș apăra în fața lumii dreptul lor la libertate și nevoia de-a se desface de împărăția care i-a călcat în picioare. Românii au ținut și ei o adunare la Odessa în ziua de 2 Ianuarie sub conducerea marelui nostru poet și luptător Octavian Goga, la care s'a ales un comitet de 10 membrii. Acest comitet va lucra în strânsă legătură cu comitetul central al tuturor naționalităților dela Chiev recunoscut de guvernele Aliatilor.

Nădăduim, că la pacea obștească vor putea lua parte și acești luptători înflăcărați, spre a duce la izbândă visul nostru sfânt de-a ne vedea liberi și uniți în pământul românesc.

ISTORIA BASARABIEI.

Inștiințăm cu plăcere pe cetitorii noștri, că în curând vom începe să tipărim în gazeta noastră părți alese din istoria fraților noștri Moldoveni, scrise de învățatul bucovinean Dr. Iancu Nistor, profesor de istorie națională la Universitatea din Odessa.

— La numărul trecut al gazetei noastre, care este cel dintâiu din anul 1918, a rămas din greșală pe fața întâia tot anul I și numerotația veche. Cu numărul de față îndreptăm această scăpare din vedere.

ȘTIRI

— Din pricina sărbătorii Botezului Domnului, numărul următor al gazetei noastre, va ieși Marți în săptămâna viitoare.

— Abonații noștri sunt rugați ca la trimiterea banilor și schimbarea adresei pe lângă cele 0 de copeici, să ne scrie limpede numele împreună cu numărul, care este pus pe fâșia gazetei.

Gazeta noastră tipărindu-se de azi înainte de trei ori pe săptămână, plata pentru ea este de 2 ruble și 50 copeici pe lună, sau 7 ruble și 50 copeici pe un sfert de an.

Cine dorește să i se schimbe adresa, trebuie să trimită pentru aceasta 30 Copeici.

Nu uitați că tipărirea gazetei e împreună cu mari cheltueli. Cei cari nu ne-au trimis abonamentul (plata), sunt rugați s'o facă numai decât. Cei cari au plătit pentru trei luni numai două ruble, ne mai dătoresc încă o rublă.

Redacția și Administrația ziarului nostru precum și **Librăria națională** s'au mutat în **Strada Gogol Nr. 39.**

Intreaga corespondență, precum și banii pentru gazetă și pentru cărți să se trimită de aici încolo pe această adresă

— Republica Moldovenească și pertractările de pace. Statul Țării a fost postit prin secretariatul Ucrainei, să ia parte la desbaterile păcii din Brest-Litovsc, trimițând imputerniciți. Statul Țării primind această invitație a și însărcinat o delegație alcătuită din președintele N. Inuleț, directorul de externe Ioan Pelivan și deputatul Cateli, cari vor pleca la Brest-Litovsc.

Prin aceasta se arată, că Republica Moldovenească este recunoscută ca țară neatârnată, care are dreptul să stea alături de alte state și să-și spună cuvântul în treburile politice ale Europei. Un lucru de mare însemnătate e aceasta, pentru care ne bucurăm din toată inima.

Nădăduim că în congresul de pace, vor fi reprezentați și Românii din țările subjugate, spre a-și arata dorințele lor drepte.

— Anul nou la Chișinău. Vechiul obicei de-a sărbători sosirea anului nou, a intrunit pe Moldoveni împreună cu frații lor din Transilvania și Bucovina, în locuința Domnului Tudor. Ei au petrecut împreună într-o frățescă bucurie câteva ciasuri semine, cu discuții, cântece și jocuri naționale. Miniștri și deputați, profesori, studenți și elevi, doamne și domnișoare se mișcau bucurosi prin salile calde, cu gândul spre viitor. S'au rostit cuvântări pline de nădejdi pentru neamul nostru și s'au făcut urări calde pentru pribegii aflători în Basarabia. Lumina stelei ce-a răsărit în mijlocul fraților noștri, își va revărsa în curând razele sale și spre apus, aducând în tot pământul românesc bucuria frivirii așteptate.

„Soldatul Moldovan” înțeoaș? — Aflam cu părere de rău, că „Soldatul Moldovan”, gazeta comitetului central ostășesc din Chișinău, nu mai iese. Ar fi păcat să fie lipsiți ostășii moldoveni de aceasta gazetă bună, pe care redactorul ei Mihail Mineiună, o scria cu multă dragoste și pricepere, începând să introducă în vremea din urmă litera latină.

— Consulul României la Chișinău. În zilele acestea a sosit la Chișinău d-l N. Georgescu, consulul general al României pe lângă Republica Moldovenească. Din parte-ne îi dorim izbândă în munca înădușită și înțeleaptă, pe care va desfășura-o pe pământul fraților noștri Moldoveni.

— Luminătorul revistei preoților moldoveni, ce iese odată pe lună la Chișinău, îmbrățișează de-o vreme încoace toate chestiunile naționale. Își saltă inima de bucurie să vezi cum această foaie, care nu scria decât despre trebi religioase, dă pagini din istoria neamului, trezând în preoți un suflet nou și dorul de muncă pentru luminarea satelor prin cultura românească.

— Ungurii în slujba României. La Budapesta au fost judecați doi studenți unguri, învinuți că au intrat în slujba României, dând știri despre întăriturile deta hotar și despre puterea oștilor. Să zice că dovezile pentru această judecată au fost găsite printre hârtiile Siguranței generale din București. Ce lucruri ciudate...

— Cohii din Austro-Ungaria, au hotărât să se întrunească într'un congres național, spre a-și arăta din nou nemulțumirea față de statul, care le calcă în picioare libertatea.

— Oaste germană în Petrograd? Citim într'o gazetă din capitala Rusiei, că guvernul lui Lenin a dat voie să se alcătuească din prizonierii germani o oaste care să stea la îndemâna stăpânirii, apărându-o în caz de primejdie. Nu știm care-i adevărul, dar după anarhia de azi, te poți aștepta la orice lucru sucit în Rusia.

— Ucraina și pacea. Imputerniciții Ucrainei au declarat la Brest-Litovsc, că pacea cu Germanii n'o pot face stăpânitorii Petrogradului, ci numai bărbății trimiși de toate statele neatârinate ale Rusiei reprezentate în guvernul central.

— Dragostea de oameni a Germaniei. În școlile nemțești copiii cântă astfel de cântece: „Acolo în tranșeele lui zace dușmanul fricos. Dăm navală asupra lui și numai un câne ar putea spune, că i se poate da furtare. Uciideți pe ori cine ca pe câni. Mai mulți dușmani tot mai mulți dușmani, să ne fie rugăciunea în acest ceas de răsplătire.”

— Ce-au făcut Englezii într'un an? În cursul anului 1917. Englezii au luat dela Germanii 74.349 prizonieri din cari 1527 ofițeri, 542 tunuri și 2432 mitraliere.

Intrebări

— Ioan Vigheciu, Botoșani, Școala militară de inf. comp. I a Transilvănenilor, roagă pe ceice o știu să-i comunice adresa tatălui său, originar din Codlea.

— Damaschin Hada din com. Gherteș (Transilvania) caută pe consătenii săi Pavel Sabău, Teodor Matecu, Ambrosie Căra, Teodor Rus și Harie Groza. Adresa: Astrahan, Gorodscaia bolnița III. uciast.

— Prizonierul transilvănean Ștefan Costescu din Dubova, districtul Orșovei fost la reg. 43 inf. roagă pe cunoșcții să-i scrie pe adresa: Liswenschi Zavo i No. 306. Perm. gub.

— Pet e Jic din com. Cheiechedaga comit. Hunedoarei, caută pe verii săi Ioan și Mihai Jic și-i roagă să-i scrie pe adresa: Nijni Novgorod, Kanovina 182 Gosp. Baraca No. 4.